68

Կատակ-դեմ

ու

մահկանիդ

Կ. Դուլիս

1892

387
2 ֆ 3003

8Մ
Կ-17

6137

ԿԱՂԱՆԴՂԵՒ

Ա.Ո.

ՄԱՆԿՏԻՆ

Հրտ. Տ. Գ. Խաչատրեան

Տպ. Յ. Պօղոս (Պատուարեան)

1892

2655
39

ԿԱՂԱՆԴԻ

ԳԻՇԵՐԸ

Ամառն տենջալի
Ահա հասաւ վերջապէս,
Սեղան ունինք մըրգ֊ով լի
Եւ չաքարներ ալ պէս պէս։

Մոմեր կարմիր ու ճերմակ
Վառին չուրջը սեղանին,
Երախայից սիրտն համակ
Ուրախ, կայտառն, վիչա չունին։

Գինուոյ բաժակն ի ձեռին
Հայրըն մաղթէ չատ բաներ,
«Ի՞նչ փոյթ,» կըսեն, «ո՛չ, մերին
«Մըրգօք լեցնենք դրպանները»։

Մայրն ձայնէ, «ի՛նչ, տղաք,
Կակուղ թուղն ու բալեխին
Լեցուցէ՛ք զատ մէկ պնակ,
Բերէք տուէք մամիկին։»

«Նուչն, ընկուզն ու կաղինն
«Ակռայովնիդ մի՛ կոտրէք,
«Օդուա չ՛ըներ զեղջ վերջին,
«Մեղք էք, չատ ցաւ կը քաշէք»։
Նախաճաշին ժամն հնչէ,
Մայրն յարդարէ պնակներ,
«Անուշապուրն աղուոր չէ՞,»
Գոչեն յաճախ մանուկներ։
Ձկրտակ չաքարն ու օղան
Կազմեն տարերքն էքզոտին,
Այլ բիւր խորտիկք թէ ըլլան,
Է՛հ, չեն փոխեր զէրոեին։
«Մենք հայ չուտենք այս գիշեր,
«Մայրիկ, մեզի փոկեղ՝ բեր,
«Բայց փոկեղէն աւելի
«Սիրենք խուշեր խոմբեներ»։
Հայրըն պարսկէ ցը մրուր
Գինւոյ բաժանն, որ տայ խանգ,
Եւ կը մաղթէ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ
Նոր եւ բարի մեծ ԿԱՂԱՆԴ։

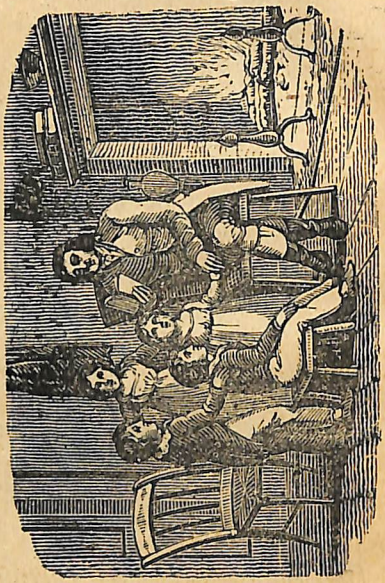

ՀԱՆԵԼՈՒԿ

Կաղանդին իրիկունը հայրիկ մը իւր զաւկներուն առաջարկեց հետեւեալ հանելուկը, խոստանալով լուծողին խոշոր նարինջ մը տալ։

Նոր ժամացոյց մը տեսի
Ոչ զանկ ունի ոչ աճիւ,
Տղայն յոռւսով կը ճայի,
Ծերն ցառւով երկիւղիւ։

Տղայք.—Հայրիկ, կոտոշ մի չոտոշիր,— հարցուցին միաձայն.

—Չոտոշիր,

—Մեր տունին մէջ կաչ արդեօք,

—Այո՛, նորեկաւ.

—Կաղանդին մէրզը,

—Չեղաւ, չոտոշիր ըսինք.

—Հայրիկ, կաղաչեմ, ըսէ, իմին նարինջս քեզի կոտոշեմ.

Հայրիկը անոր հետաքրքրութիւնը գոհացուց, ըսելով, ՕՐԱՑՈՑՑ է։

—Օրացոյց է մը, գոչեցին միաձայն.

—Այո՛, դուք դեռ մանուկ էք, երբ նոր օրացոյցը տեսնաք, տարի մ՛ալ պիտի մեծնանք ըսելով կուրախանաք, մինչդեռ ծերը դէպ ի գերեզման քայլ մ՛ալ առած ըլլալուն համար կը տրտմի։

—Ուրեմն, գոչեց ամենէն աչխոյժը Լեւոն, սա պատին օրացոյցը քիչ մը աւելի վերօք կախեցէք, որ մամիկին ձեռքը մինչեւ հոն չի հասնի եւ բարկութենէն չի պատռտէ.

*
**

Քիչ մը ժամանակ անցնելէ ետքը տղայք սկսան բարձրաձայն խօսիլ, մանաւանդ Զաւէլ իր սուր ձայնովը մեծերուն խօսակցութիւնը կը խանգարէր, հայրիկը զայն լռեցնելու համար հետեւեալ հանելուկը առաջարկեց, խոստանալով այս անգամ լուծողին գեղեցիկ իւղանկարի պատկեր մը տալ, եթէ սակայն առանց կուտուբ մի չուտուբը, ուրիշ մի չունինք.» հարցումներ ընելու, ամենքով [illegible]

Ձայն մի՛ հաներ բարեկամ,
Ամենեւին մի՛ խօսիր,
Անուններ ալ տաս մեկ անգամ,
Գիտնաս որ գլխս մեռցուցիր։

Տղայք սկսան իրարու երես նայելով ամենայն մտածել 10 վայրկեանի չափ, մայրը, տիրած այս լռութենէն գոհ մնացած՝ ըսաւ. ահա հանելուկը լուծուեցաւ։

—Ի՞նչպէս, գոչեցին հետաքրքիրք միաձայն,

—Վասնզի լուռ կեցաք, եւ հանելուկին լուծումը ԼՌՈՒԹԻՒՆՆ էր։

—Ըսել է որ, հայրիկ, ամենուս ալ մէկ մէկ պատկեր պիտի տաս, քանի որ ամենքս ալ լռեցինք,

—Ո՛չ, մէկ պատկեր պիտի տամ. եւ այն ալ մինչեւ վերջը լռութիւնը չի խանգարողին։

—Ուրեմն ես այս վայրկեանէս ալ չեմ խօսիր,

—Ես ալ։

—Բերանս չպիտի բանամ.

—Պարգեւը ընդունելու համար ես ոչ

Թէ բերանս, այլ աչքս անգամ չպիտի բա նամ մինչեւ առաւօտ, ըսաւ Զապէլ եւ անկիւն մը քաշուած պառկեցաւ։

Հետեւեալ առաւօտ հայրիկը Զապէլին տուաւ իւղաներկ պատկեր մը, որ

կը ներկայացնէր ճիչէ իրեն նման փոքրիկ աղջիկ մը, ձեռքը նուռ մը բռնած։

ԱՐԵԻ

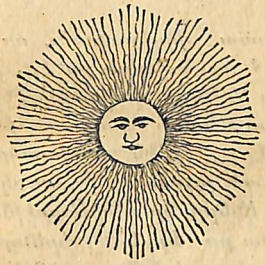

Պայծառ ոսկի դուռ արեւ,
Սիրով տամ քեզ միշտ բարեւ.
Ձոխս ու աղքատ քեզ բաղձանք
Չի տաք օրերդ արդ անցա՛ն։

Ինչո՞ւ երբեմն, ո՛հ, ծածկես
Դէմքդ ուրախ, վարսիցդ գես
Մեր կեանքն ես դուռ չինջ արեւ,
Բընութեան տէրն արդարեւ։

Դուռ մեզ բերես պայծառ տիւ
Քեզ կը հաշուին ամաց քիւ,
Թող սերդ լինի մեզ անհուն
Եւ միշտ օրհնեմք քոյ անուն։

ԿԵՂԾ ՏՕԳԹՕՌԸ

Սոկրատ փիլիսոփան, որ բժշկութեան մէջ ալ հռչակաւոր էր. իր քնակութիւնը՝ ի Կղզի փոխադրելէն ետքն ալ իրեն օգնութեան կարօտ հիւանդները կը խնամէր։ Մէկ քանի տարի առաջ կինը մեռած ըլլալուն, իր երկու փոքրիկ զաւկները կը մխիթարէին ղինքը։ Այս երկուքը երբեմն իրենց փոքրիկ խաղալիկ կառքերնին դղեկին ճեմասքաթին մէջ կը քաշէին. եւ երբ կը հոգնէին, անտառին վրայ նայող պատուհանէ մը մտիկ կընէին թռչնոց երգերը։

Օր մը Սոկրատ երբ ըսա առաւօտեան հիւանդի մը այցելութեան երթալու համար պատրաստուէր տունէն մեկնիլ, ահա գուռը զարնուեցաւ. տղան վազեց գուռը բացաւ եւ դիմաւորեց մուրացիկ կին մը, որուն գիրկը մանկիկ մը կար։

—Զաւակս, ըսաւ կինը բժշկին տղուն. հայրիկդ հո՞մա է։

Բժիշկը որ այնմիջոցին տղուն եաեւէն հասեր էր,—Չոս եմ. ինչ կուզէք տիկին. հարցուց անհամբեր։

—Մ՛հ, տէր իմ, զաւակս հիւանդ է։ մրմնջեց խեղճ կինը։

Այս խօսքերուն՝ ի պատասխանի, բժշկին տղան, որ հօրը ունեցած մխիթարիչ զգացումէն ինքն ալ ունէր, ըսաւ,

—Բան չկայ տիկին անհոգ եղիր, հիմա հայրիկս զեղ մը կուտայ կանցնի։

Նոյն միջոցին փոքրիկ աղջիկը որ առնոյ քով հասեր էր, մանկանց յատուկ դորովալից զգացումով մը յարեց,

—Եա՛ղ փոքրիկ։

Բժիշկը անմիջապէս խոհան գէմքով ժամացոյցը բացաւ եւ հիւանդի մանկան բազկերակը սկսաւ զննել։ Բժշկին տղան ալ հօրը ձեւերուն խիստ ուշադրութիւն կընէր. իսկ փոյրը՝ կատուն գրկած կը չոյէր։

Ջերմարկնք, կինը բժշկին տուած դեղապիրը եւ անոր մէկ քանի պատուէրները առնելէն ետքը հեռացաւ. տղաքն ալ տունէն մեկնեցաւ։

Տղայք նորէն սկսան իրենց խաղին. մանչը իւր փայտէ ձին կը քաշէր, աղջիկն ալ կառուն կը չոյէր։

Քանի մը վայրկեան անցնելէ ետքը կառուն տան սպասուհւոյն ձեռքը բռնած մսի կտորը տեսնելուն պէս՝ աղջկան դրկէն դուրս ցատկեց եւ կառքին զարնուելով, զայն տապալեց. ասոր վրայ եղբայրը կառուին վրան վազելով բռնեց զայն եւ լաւ մը ծեծեց. կառուն սկսաւ մլաւել, իբր թէ ըրածին համար ներողութիւն կը խնդրէր։ Կառուին մլաւ ձայնը փոքրիկ աղջկան սրտին դպաւ, ափսոսալով զայն եղբօրը ձեռքէն ազատել, եւ աթոռի մը վրայ դնելէն ետքը, արցունսալից աչօք, «հիմա ինչ պիտի ընեմք,» ըսաւ։

Եղբայրը քրոջ արցունքները տեսնելով, զղջած ըրածին վրայ, եւ «դան մը կըննանք,» ըսելով վերի յարկը ելաւ, հօրը գիշերային գլխարկը դուրսն անցուց, անոր խոչոր այլ հին մէկ ակնոցը քթին դրաւ, մեծ մօրմէն գրպանին ժամացոյցը առաւ եւ վար իջնելով, աչքը ժամացոյ-

ցին վրայ՝ կատուին բազկերակը սկսաւ գտնել։ (Տե՛ս Պապկերը)

Քոյրիկը, որ կատուն զբրկը առած նստեր էր, մխիթարական՝ այլ խորհրդաւոր նայուածքով մը ըսաւ կեղծ տօթօոին. —Հիւանդնելու այնչափ ծանր չէ, քիչ մը մեղա տալու է։

—Նախ եւ առաջ քիչ մը կաթ որ սիրտը հանդարտի, ետքն ալ մսի կտորը։

Նոյն պահուն հայրերնին վերադարձաւ, եւ սպասուհիէն աղեկկանալով տըղոց ըրածը, խոյն վազեց երկուքն ալ գրկեց եւ համբուրեց, ըսելով.

—Զաւակս, դու առ սէր մարգկութեան ծառայելով հիւանդաց օգնութեան համող բժիշկ մը, դու ալ աղջիկս, գութդութանօք եւ գթոտ սրտով զաւակներ մեծցնող մայր մը պիտի ըլլաս։

Բարոյական.—կեղծելը՝ երթալով ճշմարտութեան կը փոխուի, այսինքն բնաւորութիւն կըլլայ, չարութիւն կեղծողները չար կը լինին, երջանկութիւնը՝ առաքինութիւն կեղծողներուն կը վերաբերի։

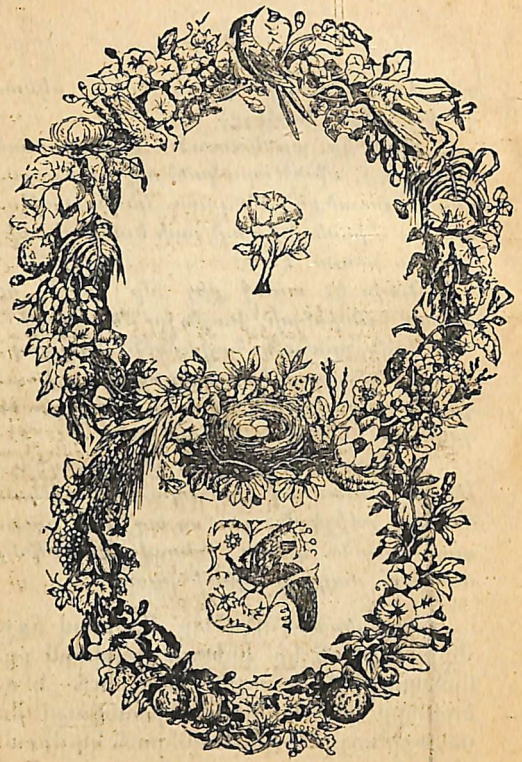

Բազկատարած
Մանուկն առ Խաչ
Ծունր էր դըրած
Ձնագլեր ձախ, աջ՝
Նա կ՚աղօթէր
Զայրիւ խնարհ,
Առ Յիսուս, Տէր՝
Իզձերն բանար։

Աւեր, «Փրկիչ Տէր, տո՛ւր հնորհք առաւօտ
Զօրանամ վարեմ մի կեանք անարատ,
Հեռացո՛ լինէն փորձութեան ալի,
Ինդուզացս լինիմ ես միշտ սիրելի,
Ընկերներուս հետ քաղցր ու հանգարտիկ
Միշտ կենցաղ վարեմ, ե՛ւ բարի քո սըրտիկ,
Գըրեմ ու կարգամ ընդ միշտ բազմաքրտ
Եւ ուժգնամ լինիմ ես մարդ բարեկըրթ։

ՀԱՄԱՆՈՐԷ
Մեզ այս գիշեր,
Հայրըս բերէ
Շաքար, նուշեր։
Յիսո՛ւս, Փրկիչ,
Նա մրմնջեր,
Տո՛ւր փող շատ, քիչ
Հաց, հագուստ, ջեր։

ԽՐԱՏ

Շատ մի՛ խօսիր յիմարին հետ,
Քեզի ամօթ կը բերէ.
Լեզուին ինչ որ գայ խեներուեմենք
Համարձակ դուրս կը բերէ։

Եղբայր, այն բան մի՛ ըներ
Ինչ որ ըսել չես կարող.
Եւս առաւել մի՛ ըսեր
Ինչ որ ընել չես կարող։

Շատ մտածէ՝ քիչ խօսէ,
Ներմաճապես՝ շատ լըսէ.
Խօսքը արծաթ է կրսեն,
Լռութիւնը ոսկի է։

Շողոքորթ գառնուկը
Եօթը մօր կաթ կը ծըծէ,
Պարապորդ մանուկը
Եօթը վարպետ կը փոխէ։

Ո՞ւր է հովուհին

ՄՐԳԱՎԱՃԱՌ

Սրթնցէր տիկին քունէդ
Մրգավաճառը եկաւ,
Ու թումպուլիկ գաւկներուդ
Անուշ ու թարմ մրգ բերաւ։
Աժան աժան տամ պիտի
Որ սակառս չուտ պարպուի։

Ձմիւռէն բերել տուի
Ախորժ հատիկով նուռը,
Թէ՛ անուշ եւ թէ՛ թթու՝
Որն որ կ'ուզես զայն առ դուս.
Քառնես նէ ալ մէյ մը տանս,
Երթամ նէ՝ չեմ դառնար ետ։

Եաֆայէն նոր ղրկեցին
Գլխուս չափ բօրթուգալներ,
Երբ մէկ կաղը կեղուեցի՝
Բերնիս ջուրերը կը վազեր։
Եթէ կ'ուզես հատ մը առ,
Բայց թղլդէն վար չեմ պարս։

Անմահական հոտ բուրէ
Խնձորըն Ամասիայի,
Որ աղէկ դէղ կ'ըլլայ
Անուշիկ հէնց գինիի։
Թէ գինի չես գործածեր՝
Մաղմաղի մէջ եփէ, կեր։

Հապա այս մեծ սերկեւիլ,
Որոյ նման տեղ մը չկայ,
Թէ ինծի չես հաւատար՝
Ելլէ, մէյվախօշ գնա.
Չես երթար նէ՝ ասկէց առ,
Խաթըր խուխըր խած ու կեր։

Մոռցայ կարագի նման տանձս
Որ կ'արժէ բոլոր գանձըս,
Հատ մը առ կեր ու փորձէ
Թէ ակռաներդ կարծր է.
Չ'առնես նէ ալ մէյ մը տես,
Երթամ նէ՝ չեմ դառնար ետ։

Հոգիս բերանս եկաւ
Մինչեւ գտայ այս նուշ,

Կոտրէ, կեր, չաթըր չուխըր,
Երակներդ կաթ լեցուր.
Չ'առնես նէ ալ մէյ մը տես,
Երթամ նէ՝ չեմ դառնար ետ։

Դեռ ո՞ր մէկ միրգերս գովեմ,
Թուխս կաղինս թէ չամիչս,
Թէ գրուսայի չադանակս,
Կամ Շամէն բերած արմաւս.
Ամէնքն ալ անուշ ու թարմ,
Ուտես նէ՝ դուս կառնես համ։

Թէ քու ուզած միրգերդ
Սակառիս մէջ չունիմ ես,
Ա յսօրէն ապրապրէ,
Վաղը առտու բերեմ քեզ։
Ամէնքն ալ անուշ ու թարմ,
Ուտես նէ՝ դուս կառնես համ։

Տես, կչառքս ալ ինձ նման
Մաղի չափ ծուռ մուռ չունի,
Մանաւանդ արամներըս
Որ ցորեն մը պակաս չունի.

Աժան աժան տամ պիտի
Որ սակաւս չուտ պարպուի։

Իսկ թէ առնելու միտք չունիս,
Մեղք եմ, մի վար դներ գիս.
Կանուխկէկ երթամ գործիս,
Հաց ճարեմ իմ մայրիկիս.
Չի թէ պարապ տուն դառնամ,
Հէմ ծեծ՝ հէմ դուրսը կը մնամ։

Ա. Ռ.

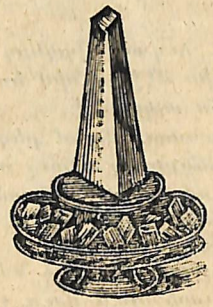

ՄԵՂՈՒ

Տես մեղուն աչխատասէր,
Ամառուան մէջ կը գործէ.
Ժողուելու ալ զանց չըներ
Մեղր ամէն ընտիր ծաղկէ։

Տես ընչպէս փայլուն մոմով
Խորշեր կը չինէ իրեն,
Ու կը լեցուընէ փութով
Իր անոյշ կերակուրէն։

Ես ալ օգտակար գործի
Տամ չանքերս անդադար,
Չի չատ որոշուի ունի
Սահանան ծոյլին համար։

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Մեր դիտական մը՝ խոշոր գիրքերու մէջ թաղուած, իր աչխատութեան սենեկին մէջ նստեր էր, ուր կրակարանը կը բորբոքէր փայտի հաստ կոճղեր։ Յանկարծ սենեկին դուռը կը զարնուի, եւ գիտնականին «մտէք» հրամանին վրայ ամենանահանմեղ եւ ամենապարզ փոքր աղջիկ մը ներս կը մտնէ։

—Պարոն գիտնական, կըսէ աղջիկը, մօրս կողմանէ կուգամ խնդրել ձենէ քիչ մը կրակ, որպէս զի մեր կրակարանը արծարծենք։

—Սիրով կուտամ, սիրելի զաւակս, բայց կրակը գնելու աման մը ունի՞ս։

—Ահա ձեռքս, կըսէ աղջիկը։

—Բայց ձեռքերդ կայրի։

—Ո՛հ, ոչ։

—Բայց ինչպէս կրնայ լինել։

—Տեսէ՛ք, այսպէս կընեմ եւ ամենեւին վտանգ չկայ, ըսաւ աղջիկն, կրակարանին առջեւ ծռելով ձեռաց ափին մէջ մոխիր լեցուց եւ վրան մէկ քանի վառ ածուխ

դրաւ, եւ յետոյ ոտք եղնելով յապուշ կրթեալ ծերունւոյն խոնարհութիւն մը ընելով «չնորհակալ եմ պարոն գիտնական»ըսաւ հեամենայն հանդարտութեամբ դուրս եղաւ։ Յայնժամ գիտնականն իրեն դէմ եզականապէս զայրացեալ ճակտին զարնելով «ահա չգիտցած մէկ բանս ալ որ տոյն տգէտ աղջիկը սորվեցուց ինձ. ո՛հ, գիտութիւն, գիտութիւն, պաշտելի ես դու,» ըսաւ եւ նորէն սկսաւ ուսումնասիրել։

Ա՛Ռ Ա՛ՐՄՈՒՆԴ

Ցատկրտան աքլորի պէս
Ինչո՞ւ կը խաղաս այդպէս.
Զգիտե՞ս որ այդ զբօսանք
Քեզ կը բերէ նոր փորձանք,
Կը հիննան քո կոշիկները,
Կը թափես շատ քրտինքներ,
Եւ օր մը կը հիւրընդհաս,
Ծնողացդ փորձանք կ'ըլլաս։

ԹՌՈՒՑԻԿ

Ծոյլն Արմենակ, վահան ու Սմբատ
Դուրս կ'ելնէին տունէն լուր օր մը, չաբաթ.
«Ի՞նչ ընենք, կըսեն երթանք վարժարան,
Քիչ մ'ալ զբօսնունք դուրսն քաղքի ղրան։

Թռուցիկն առնեն ու վազեն գաչա լեռ,
Հեռ տեսնեն գառներ եւ աչխոյժ ուլեր.
Որ հովուին մօտիկ, անփոյթ եւ ազատ
Արածեն իւրեանց մարդ հետ հարազատ։

Հոգնած կը նստին մեծ ծառի մը տակ,
Այլ վերայ թռչունք երգեն ջինջ օրն տաք.
«Ա՛հ, չը նախանձինք, կըսեն գոյա կեանք,
«Մինչ մենք յարաժամ մաչենք սիրտ ու
գանկ։

«Տեա՛ս, հովիւն ահա հանգիստ կեանք վարէ
«Իակ մեր աչխատանքն, ա՛հ, ամեն օր է,
«Ելնենք գլօսանք, ահա թռուցիկ,
«Քիչ մ՚ալ վայելենք այս օրն վաղանձիկ»

Զայս ըսելէ վերջն վազեն վազվզեն,
Թռուցիկով խաղալ՝ կըսեն չունի զէն.
Այլ ես կըսեմ թէ՝—Գլօսանքն անոյշ
Լինի այն ատեն՝ երբ աչխատինք յոյժ։

ԿՈՇԿԱԿԱՐԸ

Փողոցէ մը օր մը անցայ
Պատուհանէ մը ներս նայեցայ,
Կոչկակարը աջեղն առեր
Չա՛ կը կարէր, կոչիկ կարեր.
Ռաբաթագ թիգ, թիգ ա թագ թիգ
Ահա այսպէս չիներ կոչիկ։

Հերիւրներով ծակեր բանար
Նրբանի վրայ դէպ վեր դէպ վար,
Ապա փայտէ գամեր գամեր
Ահա այսպէս զանոնք գամեր,
Ռաբաթագ թիգ, թիգ ա թագ թիգ
Ահա այսպէս չիներ կոչիկ։

Կաղապարին վրայ չարեր
Կաչեայ փոքր ու մեծ կտորներ,
Ու մեծ թելովն աջեղն առեր
Չա՛ կը կարէր, կոչիկ կարեր.
Ռաբաթագ թիգ, թիգ ա թագ թիգ
Ահա այսպէս չիներ կոչիկ։

ՓՈՔՐԻԿՆ ԲՈՒՐՄԻՆԻ

ԱՆՄԵՂ ԶԲՕՍԱՆՔ

Փոքրիկն Բուրմինի սովորութիւն ունէր ամառ իրիկուններ վարժարանէն տուն վերադարձին պարտէզ երթալ եւ օրուվրայ՝ իբր հրեշտակային ձայնիւը երգել հետեւեալը, զոր մայրիկը իրեն սովրեցուցած էր,

ԱՌ ՉԵՓԻԻՌՆ

Դու փափկաթեւ մանկիկ զեփիւռ,
Ցաղքերդ վրայէն լուսակարկաղ
Անոյշ հոտով ծաղկանց սիրուռ
Ինչպէս թռիա ինձ ընդ առաջ.
Ու բոյր եւ զով ընծայելով
Ձիս կ'ողջունես հեզիկ չնչով։

Ո՛հ, կըսիրեմ զքեզ, հո՛ղմիկ,
Երբ կը փութաս ինձի գալու,
Ի պար ՚ի թռչէ, ՚ի սոյլ մեղմիկ
Այրած ճակտիս իմ այցելելու.
Ծաղիկ հոգւոյս քեզ զովացած,
Ծիլ ծիլ բացուի ՚ի յոյս կենաց։

ԿԵՂԾ ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ

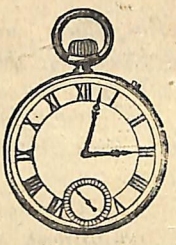

Օր մը փոքրիկն սիրուն Գուրգէն
Կ'ըսէ իւր հօր. —Փերեզակէն
Ժամացոյց մ'առ, հայր, ինձ ազուոր,
Շատ կը սիրեմ քեզ իրաւոր։—

Հայրն աչխուժիւ գինքն համբուրէ,
Կ'ըսէ, —Մանչս գոս համբերէ
Որ ժամացոյց մ'առնեմ ոսկի,
Բայց հնազանդէ քու մօր խօսքին։—

Իւր խոստումը չուտ կատարէ,
Նոյն իրիկուն հայրը բերէ
Մի ոսկեզօծ ժամացոյց նոր,
Եւ ՝ինդալով կուտայ անոր։

Փոքրիկն առած ժամացոյցը
Քիչ մը պիտէ, գնէ ծոցը
Հետաքրքիր է, կ'ուզէ նա
Որ մեծ գաղնիքն այն իմանայ։
Երբ չըշարժուս այդ մեքենայ
Սլաքն անչարժ միչտ կը կենայ,
Ուստի փոքրիկն միչտ կ'երթայ
Նատած իւր հօր ծնգաց վերայ։
Հայրն անհանգիստ կը հարցնէ
—Ինչո՞ւ իրանն կերթըցնէ,
Երբ ժամացոյցն ձեռքն է առած
Աչքերն ուչիւ վերան յառած—։
«Հայրիկ, կ'ըսէ, էհ, ինչ ընեմ,
«Եթէ հիմա ծոցըս դընեմ,
«Անհնարին նա չը չարժիր,
«Ի՞նչ, 'տի լարե՞մ ամեն լիժիր»։
Զայս ըսելով նա արդարած
Մէկզի կ'երթայ հայրը թողած,
Եւ ժամացոյցն ալ կը նետէ՝
Գոչելով թէ «ասի ա՜խ է»։
Հայրը կը կանչէ փոքրն անառակ
Եւ չատ կ'ըսէ խրրատ, առակ.
«Ա՛յլ թէ չես գու կատարեալ մարդ,
Զուռնի օգուտ լաւն իսկ, չէ՞ մարթ»։

ՉԱՐԱՃԱՃԻ ՏՂԱՆ

Անգամ մը Ամերիկացի պարոն մը սեւամորթ խոհարարուհի մը բռնած էր. այս կինը ունէր 5 տարեկան փոքրիկ այլ չարաճճի մանչ զաւակ մը, զոր ստիպուած էր քովը պահել հայրը մեռած ըլլալով՝ աչխարհիս երեսը իրմէ զատ մէկը չունենալուն պատճառաւ։

Օր մը մայրը մածդին (մահալեպէ) եփելով, կաթսան կրակին վրայէն վար կ'առնէ ու խոհանոցին քովինկը գտնուած մառանը տանելով՝ սեղանի մը վրայ կը դնէ, որպէս զի քիչ մը հանգչի. յետոյ խոհանոց իւր ուրիշ մէկ գործին կը վերադառնայ։ Չարաճճի տղան մինչդեռ մը գտնելով կամացուկ մը մառանը կը մտնէ. եւ որովհետեւ չատ կը սիրէր այդ կաթնեղէնը, հոտին հրապուրուած՝ մէկէն կաթսային կը մօտենայ, պարունակութիւնը լափելու որկրամոլութեամբ, բայց իր հասակը խիստ փոքր ըլլալուն՝ կաթսային բերնին չէր կրնար հասնիլ, ուստի ճարահատեալ կը ծռէ գայն. սակայն ահնօթը կորնչցնելով իւր հաւասարակշռութիւնը, չարաճճիին գլուխը կ'անցնի, ինչ-

պէս կը տեսնուէ այս երկրորդ պատկերին մէջ, որով մարմինը կէս մը այրելով սու-

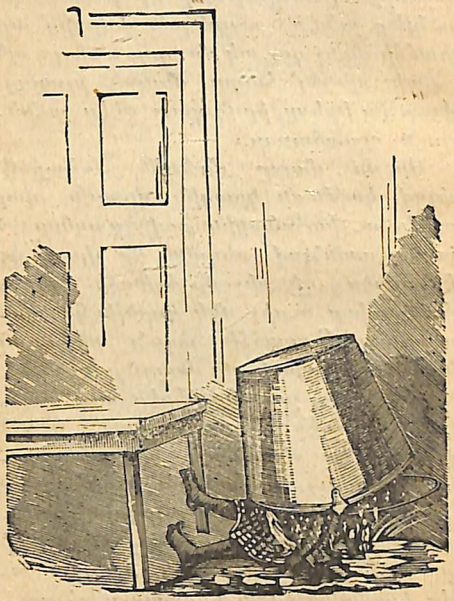

կալի ցաւեր կը պատճառէ անոր։ Մայրը

լսելով աղուն ձիչերն, օգնութեան կը փութայ եւ կ'աղատէ զայն կաթսային տակէն։

*
* *

Սրդ սիրուն մանուկներ, պէտք է սիրէք ձեր ծնողքն ու դաստիարակները եւ միշտ հնազանդ ըլլաք անոնց, որպէս զի վերոյիշեալ չարաճճիին պէս փորձութեան մը չի հանդիպիք. լաւ մտքերնիդ պահեցէք անոնց բարի խրատները որ մեղրէն աւելի անուշ են, սիրեցէք գըրքերն եւ ընթերցումը՝ չաքարէն ալ աւելի, եւ միշտ չնորհակալ եղէք Աստուծոյ որ ձեզի պարգեւած է բարի հայրեր եւ մայրեր։

ԱՌԱԿ

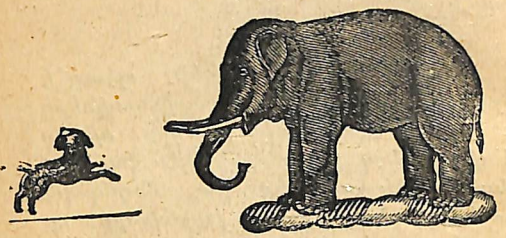

ՓԻՂ ԵՒ ՇՆԻԿ

Փիղ մը յանկարծ կ'անցնէր ճամբեն
Աշխարհ նայեր մարմըրելեն.
Քանզի ուներ շատ խոշոր հասակ
Ամենուն ալ զարմանք էր տուած։

Քոթոտ մը՝ այն է մեկ շընիկ,
կը հաչէր ա՜յնքան խիստ սաստիկ,
կարծելով թէ պիտի տայ փըղին
Իր հաչիւնովը երկիւղ ահագին։

«Քա յակոտ շուն, ի՞նչ է քո հաչիւն»
Ծառին վրայեն մեկ աքլոր սիրուն
Առ այն շընիկ ձայներ «շաներես,
Հաչիւնդ փղին ո՞գն է կարծես.
Հասակիդ նայէ՛
Ցետոյ ոյժդ փորձէ։»

Վ.

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

Ով որ իր չափէն աւելի խօսի,
Փառաւորապէս կը խայտառակուի,

ՄԱՆՈՒՇԱԿԸ

Փոքրիկն վախրամ այնպէս կը կարծէր թէ մի միայն կապոյտ մանուշակ կըլլայ. օր մը պարտէզին մէջ ձիւնի պէս ճերմակ մանուշակ տեսաւ, ինչպէս նաեւ կարմիր՝ կրակի պէս, որ առաւօտեան արեգակին ճառագայթներէն կը ցոլար. ուստի այս երեք տեսակէն մէյմէկ հատ քաղեց եւ մօրը տարաւ, հազուագիւտ բան մը ըրածի պէս պարծենալով։

—Բայց, ըսաւ մայրիկը, թէեւ այս 3 տեսակները գիտցածիդ չափ հազուագիւտ չեն, բայց եւ այնպէս պէտք է գիտնաս անոնց նշանակութիւնը որ երջանիկ զիւտ մ՛է։ Պարզ կապոյտ մանուշակը, համեստութեան եւ պարկեշտութեան, սպիտակը՝ քաղցրութեան եւ անմեղութեան, իսկ կարմիրը՝ եռանդալից սիրոյ առ ծնողքն, առ ճշմարիտն եւ առ լաւագոյնն»

ԾԻԾԱՂ

Քահանայն կը հարցնէ.— Երախայ ի՞նչ խնդրէ.

Կնկահայրն 10 տարեկան՝ կը մոռնայ տալիք պատասխանը, որովհետեւ նոյն միջոցին մանուկը գրկին մէջ սուր ճիչեր արձակելուն՝ զարմացած անոր կը նայի.

Քահանայն կը կրկնէ իւր հարցումը.—Երախայս ի՞նչ խնդրէ.

Փոքրիկ հինքահայրը՝ չփոթած—Մայրիկին ծիծը . . ։

*
**

Մայրիկ մը իւր աղջկանը հարցուց,

—Նուարդ, ամեն օր համար կառնե՞ս կոր,

—Այո՛, մայրիկս.

—Մայրենի լեզուդ կէս ըրե՞ր,

—Լմնցուցի պիւէ,

—Ուրեմն ե՞ր մէյ մը նայիմ,

—Ի՞նչը պիտի նայիս, բաօրը պիւէ չի մնայ։

Հրամանաւ Մէարիճի

Այս եղջերուի գլխուն մէջ մարդու գլուխ մըն ալ տեսնելու հնար։

68
0004079
2013
ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0004079